

Nr 164

Utlåtande i anledning av väckta motioner om rätt för lärare att tillgodoräkna tjänstgöring i annat nordiskt land såsom merit.

(5:e avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Per-Olof Hanson* (I: 411) och den andra inom andra kammaren av herr *Antonsson m. fl.* (II: 484), har hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om sådan ändring av kompetensföreskrifterna för lärare, att examen och tjänstgöring i annat nordiskt land i princip jämställas med motsvarande svenska meriter.

Till stöd för ifrågasvarande förslag har anförts följande.

En gemensam nordisk arbetsmarknad finns sedan åtskillig tid, omfattande bl. a. alla löntagare, för vilka icke gäller särskilda kompetensfordringar. Där emot är denna arbetsmarknad icke genomförd för en rad yrkesgrupper, vilkas verksamhetsområden regleras av särskilda föreskrifter. Till dessa hör lärarna. På föranstaltande av Nordiska kulturkommissionen har nyligen företagits en utredning rörande kvalifikationskraven för olika lärartjänster i de nordiska länderna. Denna utredning, som publicerades såsom Nordisk utredningsserie 1961: 8, innehåller även utdrag av de svenska författningar som stadgar kompetensregler för t. ex. folkskollärare, småskollärare, läroverkslärare etc.

Av dessa bestämmelser framgår att i princip svenska examina fordras för anställning i lärartjänst. Vidare är bestämmelserna så utformade, att endast tjänst vid svensk skola tillgodoräknas vid anställning, löneklassplacering m. m. I ett antal fall har inträffat att personer med utbildning från annat nordiskt land och med goda undervisningserfarenheter av svenska skolmyndigheter vägrats sökt dispens och har fått finna sig i att såsom formellt obehöriga erhålla sämre ekonomiska förmåner för sitt arbete än sina helt svenska kolleger. Härmed kan jämföras, att exempelvis i den norska lagen av 1961 om utbildningskrav för lärare vad gäller folkskolan norsk utbildning helt jämställas med motsvarande utbildning erhållen i Danmark, Finland, Island och Sverige.

Det synes angeläget, att de svenska reglerna snarast ändras, så att lärare med utbildning eller skoltjänstgöring i annat nordiskt land får tillgodoräkna sig dessa meriter på samma sätt som gäller i fråga om motsvarande utbildning och tjänstgöring i Sverige. Det synes icke väl harmoniera med den allmänna nordiska politik, som Sverige för, att av formella skäl lärare med utbildning eller tjänstgöring i annat nordiskt land diskrimineras i förhållande till kolleger med rent svenska meriter, här förutsatt givetvis att veder-

börande behärskar svenska språket på sådant sätt, att han har möjlighet att fullgöra sina undervisningsuppgifter.

I de nya bestämmelser, som småningom är att emotse beträffande olika grupper av lärare, bör redan från början föreskrivas att utbildning och tjänstgöring i annat nordiskt land än Sverige skall i princip vara likvärdiga med motsvarande svenska meriter. Vidare bör även de nu gällande reglerna, vilka kan väntas vara i kraft ännu någon tid, ändras i angiven riktning.

Över förevarande motioner har, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, utlåtande avgivits av *skolöverstyrelsen*, som anfört följande.

Överstyrelsen vill först framhålla, att lärare med utbildning i annat nordiskt land principiellt likställes med lärare med motsvarande svensk utbildning. Överstyrelsen vill i detta hänseende hänvisa till tidigare yttranden den 23 januari 1961 och den 6 februari 1962.

De i motionerna antydda fall, då dispens vägrats personer med utbildning i annat nordiskt land, torde därför endast kunna gälla sådana fall, då tidigare tillämpad praxis beträffande medborgarskap utgjort hinder eller då vederbörlig även för svensk lärare föreskriven kvalifikationstid saknats.

Överstyrelsen finner det angeläget, att en gemensam nordisk arbetsmarknad genomföres även för intellektuella yrken, men anser, att bestämmelserna rörande läraryrket bör samordnas med bestämmelser för andra intellektuella yrken. Rätt att i merit- och lönehänseende tillgodoräkna tjänstgöring, som fullgjorts i annat nordiskt land, bör sålunda gälla för läraryrket enligt liknande normer, som kan komma att gälla övriga intellektuella yrken. Överstyrelsen, som i princip tillstyrker sådan tillgodoräkning, anser därför, att frågan bör göras till föremål för en skyndsamt utredning, som icke enbart bör röra ändring av nu gällande svenska bestämmelser utan bör omfatta även bestämmelser av motsvarande slag i de övriga nordiska länderna. Rätten att vid anställning tillgodoräkna tjänstgöring i annat nordiskt land bör enligt överstyrelsens mening vara ömsesidig inom Norden. Överstyrelsen anser därför, att utfärdandet av bestämmelser i denna fråga i Sverige bör samordnas med utfärdandet av likartade bestämmelser i övriga nordiska länder. Då problemet redan nu är aktuellt för några lärare, som tjänstgör vid svenska skolor, vill överstyrelsen framhålla angelägenheten av frågans snara lösning.

Utskottet. Det i motionerna framställda yrkandet avser åstadkommande av principiell jämställdhet i merithänseende mellan lärare med svensk utbildning och lärare med utbildning i annat nordiskt land. Av motiveringen till yrkandet synes framgå att detsamma avser såväl meritvärderingen vid anställning som ställningen i ekonomiskt avseende.

Skolöverstyrelsen har i sitt yttrande funnit angeläget att en gemensam nordisk arbetsmarknad genomföres även för intellektuella yrken, varvid emellertid bestämmelserna rörande läraryrket enligt överstyrelsens mening borde samordnas med bestämmelser för andra intellektuella yrken. I anslutning härtill har skolöverstyrelsen uttalat att rätten att vid anställning tillgodoräkna tjänstgöring i annat nordiskt land bör vara ömsesidig inom Norden.

Utskottet har vid sin prövning av den föreliggande frågan funnit skäl tala för att det i motionerna väckta spörsmålet ägnas erforderlig uppmärksamhet, med beaktande jämväl av vad skolöverstyrelsen anfört. Utskottet, som inte i förevarande sammanhang ingår på frågan om formen för en närmare undersökning i ämnet utan begränsar sig till att för sin del ge uttryck åt en positiv inställning till frågan, föreslår att riksdagen bringar vad sålunda anförts till Kungl. Maj:ts kännedom.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 411 och II: 484, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört.

Stockholm den 6 november 1962

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÄNG

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Boman, Einar Persson, fröken Andersson, herrar Birger Andersson, Axel Johannes Andersson, Bergman, Ragnar Bergh, Per Jacobsson, Rikard Svensson, fru Wallentheim, herrar Söderberg, Bertil Petersson, Nils Theodor Larsson och Sundin; samt

från andra kammaren: herrar Staxäng, Petterson i Degerfors, Karlsson i Olofström, Svensson i Stenkyrka, Blidfors, Almgren, fröken Elmén, herr Andreasson, fru Lewén-Eliasson, herrar Svensson i Ljungkile, Lassinantti, Blomkvist, Antonsson, Nelander och Palm.